

POSITION PAPER

AUGEO FOUNDATION

JONGERENTASKFORCE

Pleidooi om bij de aanstaande wijziging van de Wet Meldcode richtlijnen ten aanzien van “de positie van kinderen en gespreksvoering met kinderen” tot de verplichte elementen van een Meldcode Kindermishandeling te benoemen.

November 2016

DE JONGERENTASKFORCE
AANPAK VAN GEWELD TEGEN KINDEREN

AUGEO VERSTERKT

PLEIDOOI AANDACHT VOOR GESPREKSVOERING VERPLICHT IN MELDCODE

Mishandelde kinderen geven keer op keer aan zich niet gehoord te voelen in het hele proces van signaleren, melden, onderzoeken, hulpverlening en monitoren. De afgelopen jaren zijn tientallen inspectierapporten gepubliceerd waarin de Inspectie naar aanleiding van calamiteiten kindermishandeling concludeert dat de belangen van kinderen niet centraal hebben gestaan. Bij voortdurende bevelen Inspecties, Taskforces, kinderrechtenorganisaties en vele anderen dan ook aan om bij signalen van kindermishandeling niet alleen over, maar ook mét het kind, in gesprek te gaan over wat er in zijn/haar leven gebeurt¹.

Ondanks deze al jaren klinkende roep om verbeteringen in de positie van en gespreksvoering met mishandelde kinderen zelf, besteden de huidige voorbeeldprotocollen en meldcodes hier nog steeds weinig aandacht aan.² In de bijlage vindt u een uitgebreide analyse van 15 meldcodes. Wij concluderen hieruit dat de meeste meldcodes slechts enkele zinnen wijden aan de positie van en/of gespreksvoering met kinderen. Sommigen vermelden enkel (een veelal verschillende) leeftijd vanaf wanneer met een kind gesproken zou moeten worden. Diverse meldcodes gebruiken veelvuldig het woord "cliënt" en laten in het midden of de richtlijnen in het betreffende onderdeel ouder(s), kind of beiden betreffen. Veel meldcodes beperken zich tot een (eenmalig?) gesprek met een kind in stap 3. De meeste meldcodes geven geen richtlijnen ten aanzien van het doel en de inhoud van deze gespreksvoering met kinderen. De meeste meldcodes benoemen geen kinderrechtelijke aspecten, waardoor het accent in de praktijk nogal eens ligt op een louter "signalerend" gesprek.

Maar volgens het Internationale Kinderrechtenverdrag dient gespreksvoering met een mogelijk mishandeld kind niet alleen om informatie van kinderen te krijgen, maar juist ook om hen, op diverse momenten in het proces van signaleren en handelen bij kindermishandeling, informatie te geven en hun kinderrechten op participatie en herstelgerichte zorg te realiseren. Dit bevordert hun veerkracht en draagt bij aan de preventie van (herhaald) geweld.

Wij vinden dan ook dat gespreksvoering met mishandelde kinderen in het gehele proces van signalering in stap 1 van de meldcode tot hulpverlening volgens stap 5 van de meldcode, beter gewaarborgd moet worden in de Wet Meldcode. Ook de Wet zou meer kunnen weerspiegelen dat het behartigen van het belang van het kind centraal dient te staan. Een impuls via de wet lijkt bovendien noodzakelijk, omdat de afgelopen jaren met de reguliere weg van (inspectie)aanbevelingen en stimuleringsmaatregelen onvoldoende resultaat is bereikt.

Op dit moment wordt een wijziging van de Wet Meldcode voorbereid. Aan artikel 2, dat de verplichte elementen waaruit een meldcode dient te bestaan opsomt, wordt een "afwegingskader" toegevoegd. Ook wordt een goed pleidooi gevoerd om de plek van aandachtsfunctionarissen beter te verankeren. Dit zijn beiden maatregelen die professionals direct ten goede komen en waarvan kinderen indirect zullen profiteren. Wij stellen voor om aan artikel 2 eveneens een onderdeel (h) toe te voegen, dat direct betrekking heeft op kinderen, te weten:

Artikel 2

1. Een meldcode bevat ten minste de volgende elementen:.....

VOORSTEL (h) Specifieke aandacht voor de wijze waarop professionals de rechten van kinderen op informatie, participatie en herstelgerichte zorg behartigen en voor zover van toepassing bijbehorende instructies voor gespreksvoering met kinderen

Een dergelijke maatregel is in onze optiek een van de mogelijke invullingen van de in oktober 2016 aangenomen motie 552³. Als Foundation verklaren wij ons bereid om bij een dergelijke aanvulling in de Wet Meldcode, op eigen kosten en in samenwerking met diverse experts op het terrein van kinderrechten en communicatie met kinderen, handleidingen te ontwikkelen die beroepsgroepen ondersteunen bij de doorontwikkeling van hun meldcodes.

¹ Zie onder andere: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/05/27/casusonderzoek-drenthe-onderzoek-naar-aanleiding-van-het-overlijden-van-een-kind>

² Voor een analyse van de huidige meldcodes zie: Augeomagazine.nl, AugeoActueel november 2016

³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/31839/kst-31839-552?resultIndex=1&sorttype=1&sortorder=4>

BEOOGDE RESULTAAT

Meldcodes zouden volgens ons pleidooi verplicht meer handreikingen moeten bevatten ten aanzien van de positie van en gespreksvoering met kinderen. Dit moet resulteren in meer aandacht in de meldcodes kindermishandeling die professionals hanteren voor de volgende aspecten:

Kinderrechtelijke aspecten van alle gespreksvoering met mishandelde kinderen:

- *Recht op informatie:* Voorlichting aan kinderen over het actuele hulpverleningsproces, wie is wat om welke reden aan het doen, wie is aanspreekpunt voor het kind? Voorlichting over kindermishandeling, de beweegredenen van ouders, wat kinderen zelf wel/niet kunnen doen etc. (Art. 17 VN Kinderrechtenverdrag)

- *Recht op participatie* en betrokkenheid van kinderen bij alle beslissingen in het signalerings- en het hulpverleningstraject die kinderen aangaan (Art 12 VN Kinderrechtenverdrag)

- *Recht op herstelgericht ondersteuning en zorg:* alle gespreksvoering met mishandelde kinderen kan en moet bijdragen aan hun veerkracht en het herstel van (ontwikkelings)schade door gezinsgeweld. Zowel de inhoud van een gesprek als de wijze waarop dit wordt uitgevoerd spelen een rol. (Art 39 VN Kinderrechtenverdrag)

Gespreksvoering in alle fases van hulpverlening aan kinderen en hun gezinnen

- *Signalering:* (waar mogelijk) gespreksvoering met en betrokkenheid van met mishandeling bedreigde kinderen wanneer professionals de stappen 1 t/m 5 van hun meldcode doorlopen.

- *Onderzoek* bij Veilig Thuis, de Raad of politie: in gespreksvoering met kinderen zijn zij enerzijds informant en kunnen informatie geven over (on)veiligheid in het gezin in het kader van waarheidsvinding. Daarnaast hebben zij ook in deze fase recht op informatie en participatie en dienen deze gespreken op zo'n manier gevoerd te worden dat ze bijdragen aan herstel

- *Assessment en hulpverlening:* inventariseren van en hulp bieden aan gezondheidsklachten van kinderen die het gevolg zijn van het meemaken van geweld. Ook hierin zijn het ontvangen van gezondheidsinformatie, participatie en herstelgerichte zorg belangrijke kinderrechtelijke aspecten.

- *Monitoring:* Betrokkenheid van kinderen bij de herhaalde inschattingen van professionals of, ook na afsluiting van hulp, voldoende en blijvende veiligheid is gerealiseerd. (Dit betreft onder andere de 'rappel-functie' van Veilig Thuis en de monitor functie die veelal bij wijkteams wordt belegd).

Kwalitatieve aspecten van gespreksvoering met kinderen

- *Psycho-educatie* (een reeks ondersteunende en informerende gesprekken) zou volgens het Advies van de Gezondheidsraad aan alle mishandelde kinderen moeten worden gegeven, ook wanneer zij (nog) geen gezondheidsklachten hebben.

-*Stabiliteit en continuïteit* in (het aantal) personen met wie kinderen spreken

-*Professionaliteit* in gespreksvoering met kinderen: gespreksvoering met kinderen over zorgelijke opvoedsituaties is veelal geen of een beperkt onderwerp in de opleidingen van professionalswerken.

ACHTERGRONDINFORMATIE

- pas sinds 2004 is in het handelingsprotocol van Veilig Thuis vastgelegd dat er gesproken moet worden met kinderen vanaf 11 jaar, in 2009 is afgesproken dat in de Veilig Thuis procedures in principe met kinderen vanaf 6 jaar en ouder gesproken zou moeten worden⁴
- In de richtlijnen van Veilig Thuis wordt niet geschreven over de aard van gespreksvoering met kinderen. Het is onbekend in hoeverre kinderen “informant” zijn in deze gesprekken en in hoeverre ook gewerkt wordt aan doelstellingen ten aanzien van de realisatie van kinderrechten op informatie, participatie en herstel⁵.
- In de praktijk wordt nog steeds met veel mishandelde kinderen niet gesproken, onder andere door Veilig Thuis. Zie o.a. het promotieonderzoek van Froukje Snoeren, waarin met zeker 40% van de kinderen geen gesprek was gevoerd.⁶
- Hetzelfde geldt voor de meldcodes van de beroepsgroepen. Zie hiervoor de analyse van 15 meldcodes in de bijlage. De meeste meldcodes wijden slechts enkele zinnen aan de positie van en/of gespreksvoering met kinderen. Sommigen vermelden enkel (een veelal verschillende) leeftijd vanaf wanneer met een kind gesproken zou moeten worden. Diverse meldcodes gebruiken veelvuldig het woord “cliënt” en laten in het midden of de richtlijnen in het betreffende onderdeel ouder(s), kind of beiden betreffen. Veel meldcodes beperken zich tot een (eenmalig?) gesprek met een kind in stap 3. De meeste meldcodes geven geen richtlijnen ten aanzien van het doel en de inhoud van deze gespreksvoering met kinderen. De meeste meldcodes benoemen geen kinderrechtelijke aspecten, waardoor het accent in de praktijk nogal eens ligt op een louter “signalerend” gesprek.
- Gemiddeld rapporteren mishandelde kinderen anderhalf jaar na melding bij Veilig Thuis een lagere kwaliteit van leven dan ten tijde van de melding. En dit geldt nog sterker voor jongste kinderen van 5-11 jaar, bleek uit hetzelfde promotieonderzoek. Dit heeft, naast blijvende onveiligheid, mogelijk ook veel te maken met een gebrek aan erkenning van hetgeen kinderen toch al achter gesloten deuren meemaken⁷
- Uit ander promotieonderzoek bleek een eenvoudige interventie aan mishandelde kinderen, psycho-educatie, waarin aandacht en voorlichting worden geboden, positieve gezondheidseffecten te hebben, zelfs als mishandelde kinderen zich nog steeds in onveilige situaties bevonden.⁷
- De richtlijn van de Gezondheidsraad over zorg na kindermishandeling schrijft voor dat ieder mishandeld kind psycho-educatie zou moeten ontvangen, ook als een kind nog geen klachten heeft. Deze aanbeveling is niet geïmplementeerd in Nederland⁸.
- Uit onderzoek in de vier grote gemeenten bleek dat 80% van de ouders hulp ontvingen na huiselijk geweld, maar de helft van de mishandelde kinderen kreeg geen enkele vorm van hulp aangeboden, ook niet wanneer zij met traumaklachten kampten⁹

⁴ <https://hsr.mumc.maastrichtuniversity.nl/sites/intranet.mumc.maastrichtuniversity.nl/files/health-services-research/symposia/paulbaeten-symposiumgeefhetkinderenstem.pdf>

⁵ https://vng.nl/files/vng/20141107_vng_model_handelingsprotocol_veilig_thuis.pdf

⁶ <http://www.huiselijkgeweld.nl/doc/nieuws/Proefschrift-giving-maltreated-children-a-voice.pdf>

⁷ <http://hetlock.nl/wp-content/uploads/2014/03/Mathilde-Overbeek-promotie-onderzoek-H7-Nederlandse-samenvatting.pdf>

⁸ <https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/201111kindermishandeling.pdf>

⁹ <https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/201111kindermishandeling.pdf>

Bijlage I Research Augeo Magazine

Wat zeggen meldcodes over de positie van en gespreksvoering met kinderen?

In diverse Meldcodes Kindermishandeling vormt gespreksvoering met en de (informatie)positie van kinderen een klein en onderbelicht onderdeel. Slechts in twee van de onderzochte documenten is er expliciete aandacht voor de positie van kinderen gedurende het hele proces. Een kindgesprek wordt meestal alleen in stap 3 van de meldcode genoemd. Dit veelal zonder aanwijzingen ten aanzien van de aard en het doel van dit gesprek, waardoor kinderrechten op informatie, participatie en herstelgerichte ondersteuning niet aan bod komen. Daarnaast werkt het abstracte taalgebruik versluitend: cliënten, betrokkenen, deelnemers, patiënt-en-zijn-naasten en zorgvragers kunnen zowel ouders als kinderen aanduiden.

Protocol	Hoeveel zinnen / pagina's gaan over kind (al dan niet expliciet)?*	Wordt gespreksvoering met kind genoemd, en in welke stap?	Richtlijnen recht op informatie kind?	Richtlijnen recht op participatie kind in besluitvorming?	Richtlijnen herstelgerichte zorg kind?	Tips voor goed communiceren met kinderen?	Link
Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (2013) (steeds met link nr. protocol)	25 zinnen (38 pagina's) 'cliënt' soms 'kind'	Stap 1, 3 en 5 Genoemd wordt: 'cliënt', soms 'kind'	Nee	Consult cliënt stap 5 (v.a. 12 jaar)	Nee	Nee	www.rijksoverheid.nl/basismodelmeldcode
Brancheorganisatie Kinderopvang (2013)	9 zinnen (21 pagina's) 'kind'	Stap 3	Nee	Nee	Nee	Nee	www.boink.info/kinderopvang
GGZ (2012)	(3 zinnen kindcheck) Patiënt/'betrokkenen'	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	www.ggznederland.nl/ggz
Veilig Thuis (2014)	50 zinnen (47 pag.) 'hulpvrager, 'betrokkene' (soms 'kind')	Stap 3, 5 Genoemd wordt: 'hulpvrager,	Ja	Ja	Nee	Ja	www.vng.nl/veilig_thuis

		'betrokkene' (soms 'kind')					
Primair onderwijs (NJI 2015)	1,5 pag. (10 pag.) 'kind', 'leerling'	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	http://www.nji.nl/PO
Zorgteam Voortgezet Onderwijs (NJI 2011)	8 zinnen (8 pag.) 'leerling'	Stap 1, 2, 3, 4, 5	Nee	Nee	Nee	Nee	www.nji.nl/nl/VO
Ambtsinstructie ambtenaar leerplicht en RMC (2013)	6 zinnen (3 pag.) 'leerling'	Stap 1, 3, 5	Nee	Nee	Nee	Nee	www.ingrado.nl/Leerplicht ambtenaar
Artsen KNMG (2015)	2 pag. en 7 zinnen (62 pag.) 'betrokkene'	Stap 3, 5 Genoemd wordt: 'betrokkene' en 'kind'	Ja	Nee	Nee	Ja	https://www.knmg.nl/Artsen
JGZ (2016)	3 pag. en 47 zinnen (45 pagina's) 'jeugdige'	N.v.t.	Ja	Ja	Ja	Ja	www.ncj.nl/JGZ
Huisartsen LESA (2016)	15 zinnen (26 pag.) 'cliënt'	Stap 3 Genoemd wordt 'zorgvrager' (soms 'kind')	Nee	Nee	Nee	Nee	www.nhg.org/Huisartsen
Verpleegkundigen en verzorgenden (2015)	40 zinnen (44 pag.) 'zorgvrager'	Stap 3, 5 Genoemd wordt 'patiënt' (soms 'kind')	Ja	Nee	Nee	Nee	www.venvn.nl/verpleegkundigen en verzorgenden
Tandartsen KNMT (2015)	32 zinnen (36 pag.) 'patiënt'	Stap 1, 2, 3, 4, 5	Ja	Nee	Nee	Nee	www.knmt.nl/tandartsen
Jeugdhulp en Jeugdbescherming (2016)	15 pagina's (124 pag.) 'jeugdige'	Stap 3 Genoemd wordt '(jonge) cliënt'	Ja	Ja	Ja	Ja	www.richtlijnenjeugdhulp.nl/jeugdhulp en jeugdbescherming

Maatschappelijk werk NVMW (2014)	32 zinnen (36 pagina's) 'cliënten'	Stap 1, 3 en 5 Genoemd wordt: 'cliënt', soms 'kind'	Nee	Nee	Nee	Nee	www.nvmw.nl/Maatschappelijk_werk
Vrouwen-opvang (z.j.)	8 zinnen (8 pagina's) 'cliënt, kind, jongere'	Stap 3	Ja	Nee	Nee	Nee	www.opvang.nl/Vrouwenopvang

*De kindcheck werd buiten beschouwing gelaten, behalve bij de volwassen ggz

